

GOUDA TOBACCO PIPES, PIJPEN VAN UITZONDERLIJKE KWALITEIT

door Ruud Stam

Na het vertrek van de B.V. Goedewaagen en na het faillissement in 1984 van de pijpenfabriek Zenith leek er een einde gekomen aan de pijpennijverheid in Gouda. In november 1985 is Adrianus van der Want echter begonnen met een pijpenmakerij. Hij legt zich alleen toe op het maken van dubbelwandige, gegoten pijpen van een hoge kwaliteit.

De start

Adrianus van der Want werd als zoon van Dirk van der Want en Cornelia Berlage op 16-10-1958 in Gouda geboren. Hoewel afkomstig uit een traditioneel pijpenmakersgeslacht leek het erop, dat de 8e generatie Van der Want de pijpenindustrie niet voort zou zetten. Na de middelbare school ging Adriaan economie studeren. Na zijn kandidaatsexamen ging hij verder met de doctoraalopleiding bedrijfskunde in Delft. Daar leerde hij zijn levensgezellin, de in Nijmegen geboren (1952) Josephine M. M. van Aerssen, kennen, die daar ook bedrijfskunde studeerde. Samen besloten ze een bedrijf te starten en hoe kon het anders voor een echte Van der Want: het werd een pijpenmakerij.

Op 9 september 1985 wordt de GTP-fabriek ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en in november van dat jaar start in een aanvankelijk gehuurd en later gekocht pand aan de Vissteeg de productie. In juni 1986 wordt de fabriek officieel geopend met een groot feest onder de Visbank. De eerste GTP-pijpen werden kort daarvoor op het Nederlands pijpbroekkampioenschap gepresenteerd. Aanvankelijk werkten Josephine en Adriaan samen in het bedrijf (**afb. 1**). Later is het alleen Adriaan die het bedrijf runt.

De productie

De omvang van de productie heeft door de jaren heen geschommeld, maar is gemiddeld op zo'n 5000 stuks per jaar uitgekomen. Er zijn in totaal 24 verschillende modellen bekend, waarvan er 12 thans regelmatig in productie zijn. De 24 modellen zijn:

7 klassieke modellen. Deze zijn qua vorm gebaseerd op houten pijpen (**afb. 2**).

2 klassieke modellen die uit de productie genomen zijn. Dit betreft de modellen 1 (een verlengd model 2) en model 4 (een verlengd model 5).

2 vierkante modellen: de Cubes en de Dunhill (**afb. 3**).

4 zeskantige modellen: de Straight, Half bend, Full bend en de verkorte Straight (**afb. 4**). Twee van deze modellen worden met regelmaat

Afb. 1: Foto van Adriaan en Josephine

geproduceerd.

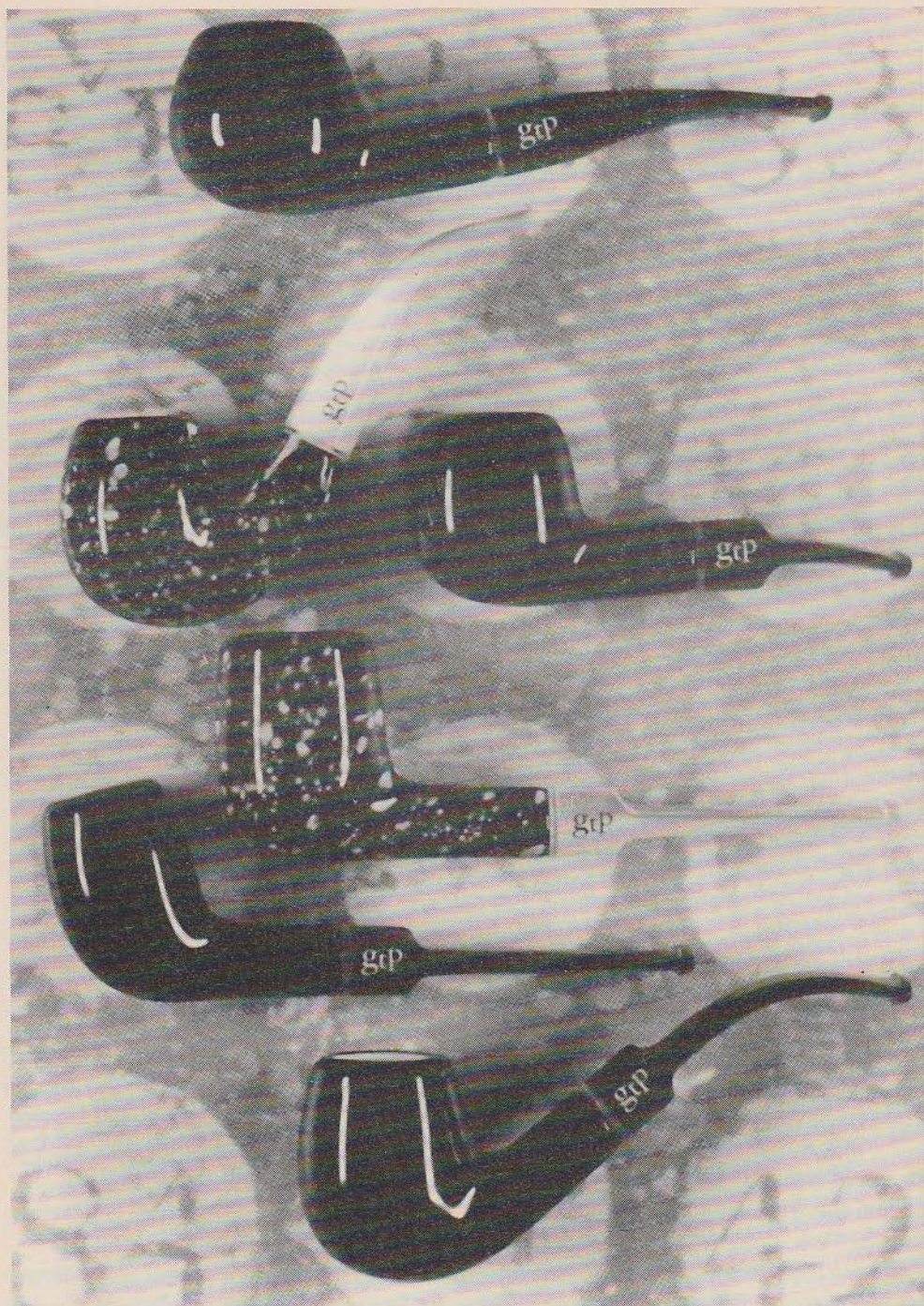
3 modellen die voortgekomen zijn uit contacten met Douwe Egberts: Tattoo, Vrouwenbeen, en een asymmetrisch model (**afb. 5**). Geen van deze modellen zijn echt in productie genomen.

1 model vervaardigd in het kader van een afstudeerproject van Ronald Zwart aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst, dat eveneens niet in productie genomen is (**afb. 6**).

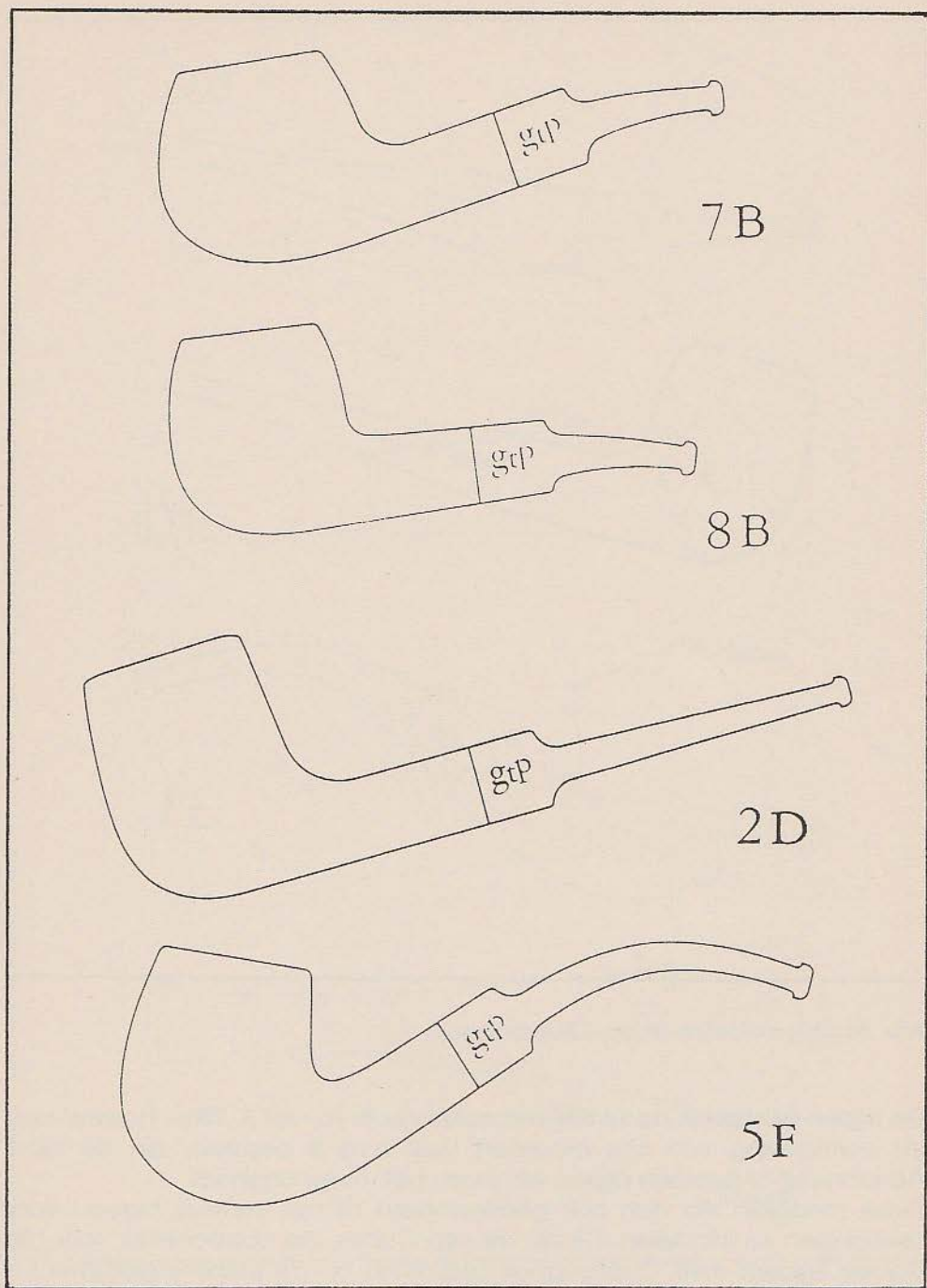
4 modellen (**afb. 7**) die ontstaan zijn door samenwerking met de kunstenaar Guido Geelen in het kader van Gouda Cultuurstad. Deze zijn op 24 juni 1994 bij de bekende tabakswinkel van Van Vreumingen gepresenteerd. Deze pijpen zijn gemaakt in de vorm van een gloeilamp met fitting, stekker en contrastekker en een schroevendraaier, en zijn platina geglaazuurd. Deze serie pijpen is in een genummerde en - op de kist - gesig-neerde oplage van 50 stuks uitgebracht.

1 model in de vorm van een gloeilamp zonder fitting (**afb. 8**). Dit model was een voorstudie van Adriaan van der Want voor het project van Guido Geelen en is thans in productie.

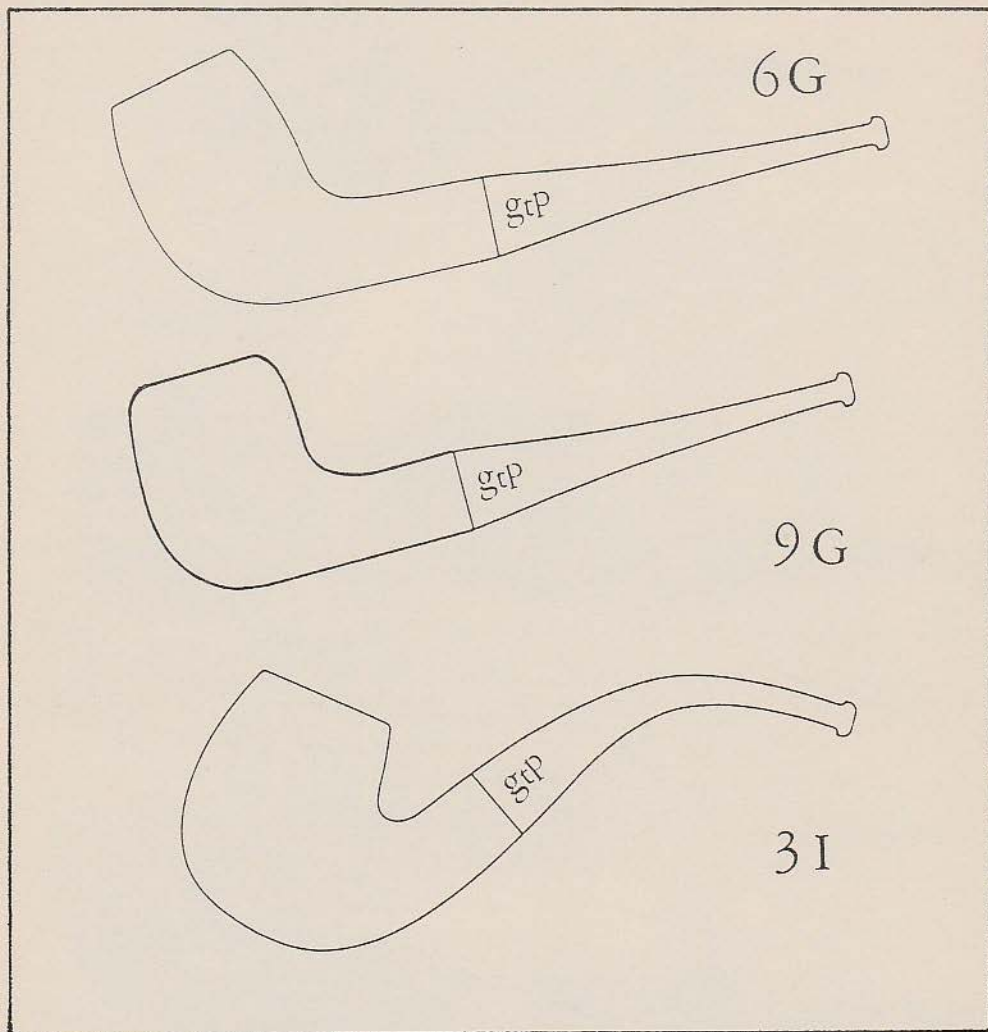
Alle modellen worden met verschillende acryl stelen geleverd en met verschillende soorten glazuur afgewerkt (mat, glanzend en gespikkeld), zodat steeds een flink aantal typen geleverd kan worden.

Afb. 2a: Omslag GTP-catalogus

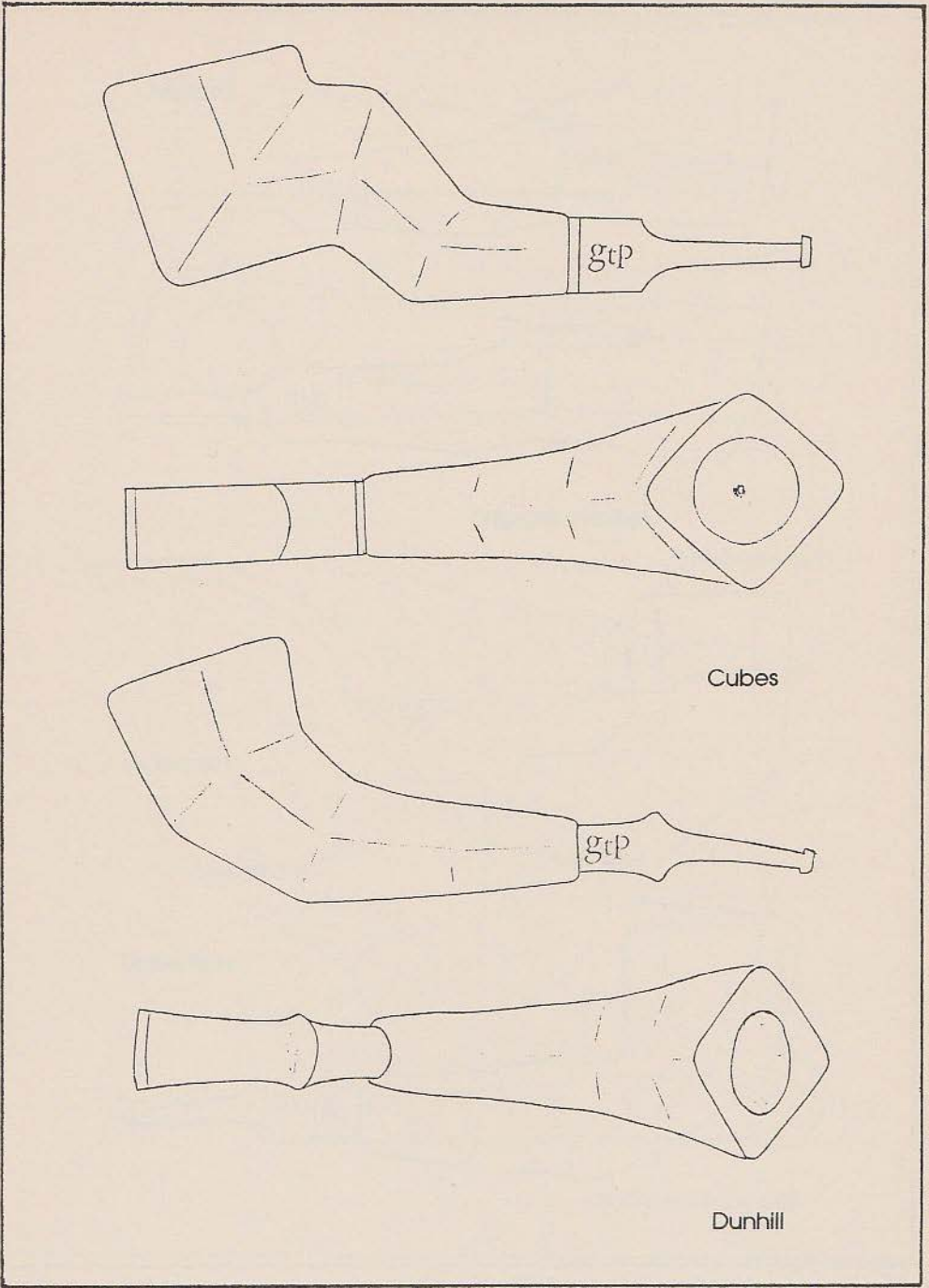
Afb. 2b: Vier modellen uit de GTP-catalogus

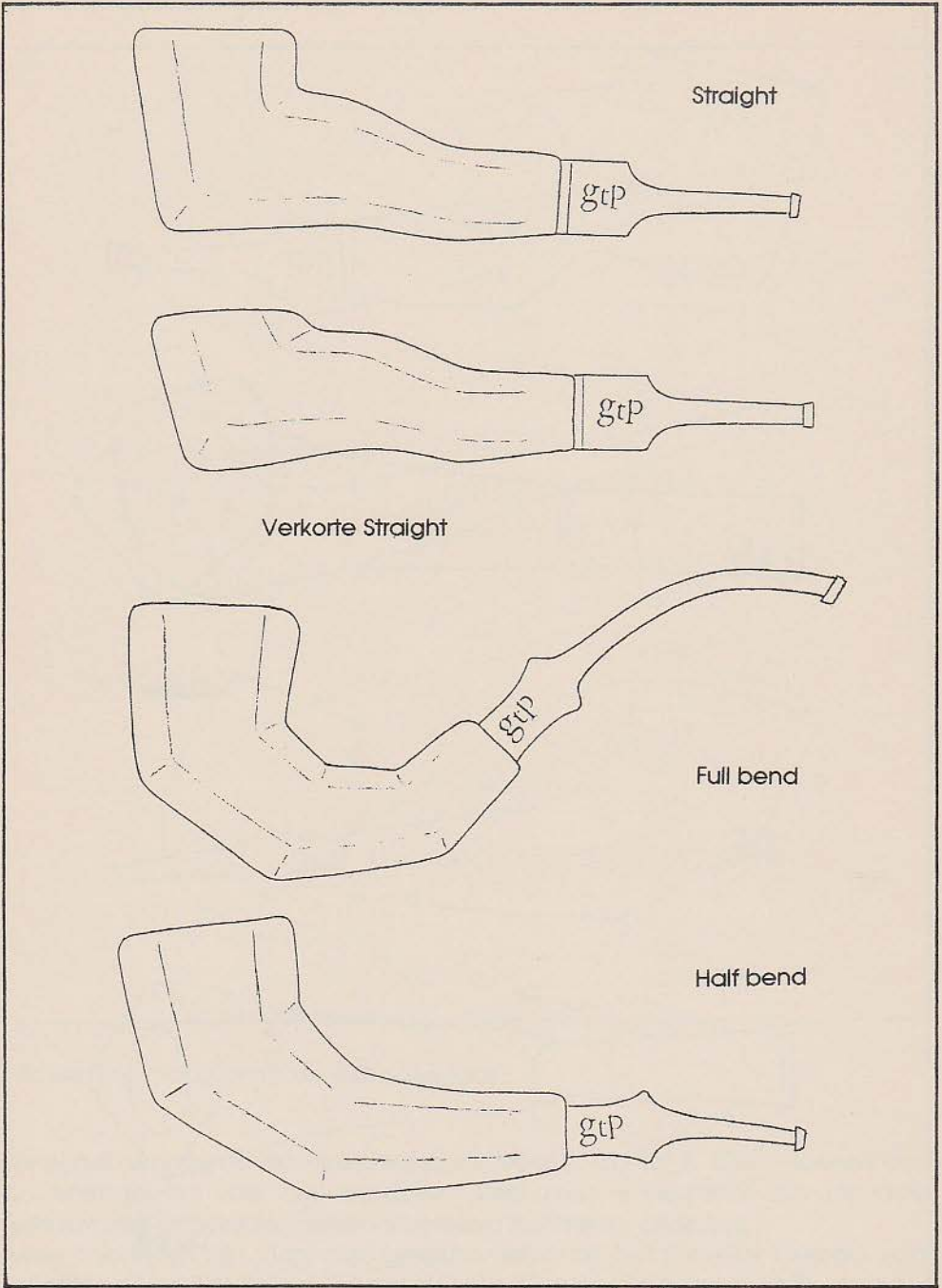
Afb. 2c: Drie modellen uit de GTP-catalogus

De pijpen worden in de winkel verkocht voor fl. 75,- tot fl. 120,-. Hoewel aan de vormgeving van alle modellen veel zorg is besteed, zijn de door Adriaan zelf ontworpen pijpen verreweg het meest origineel.

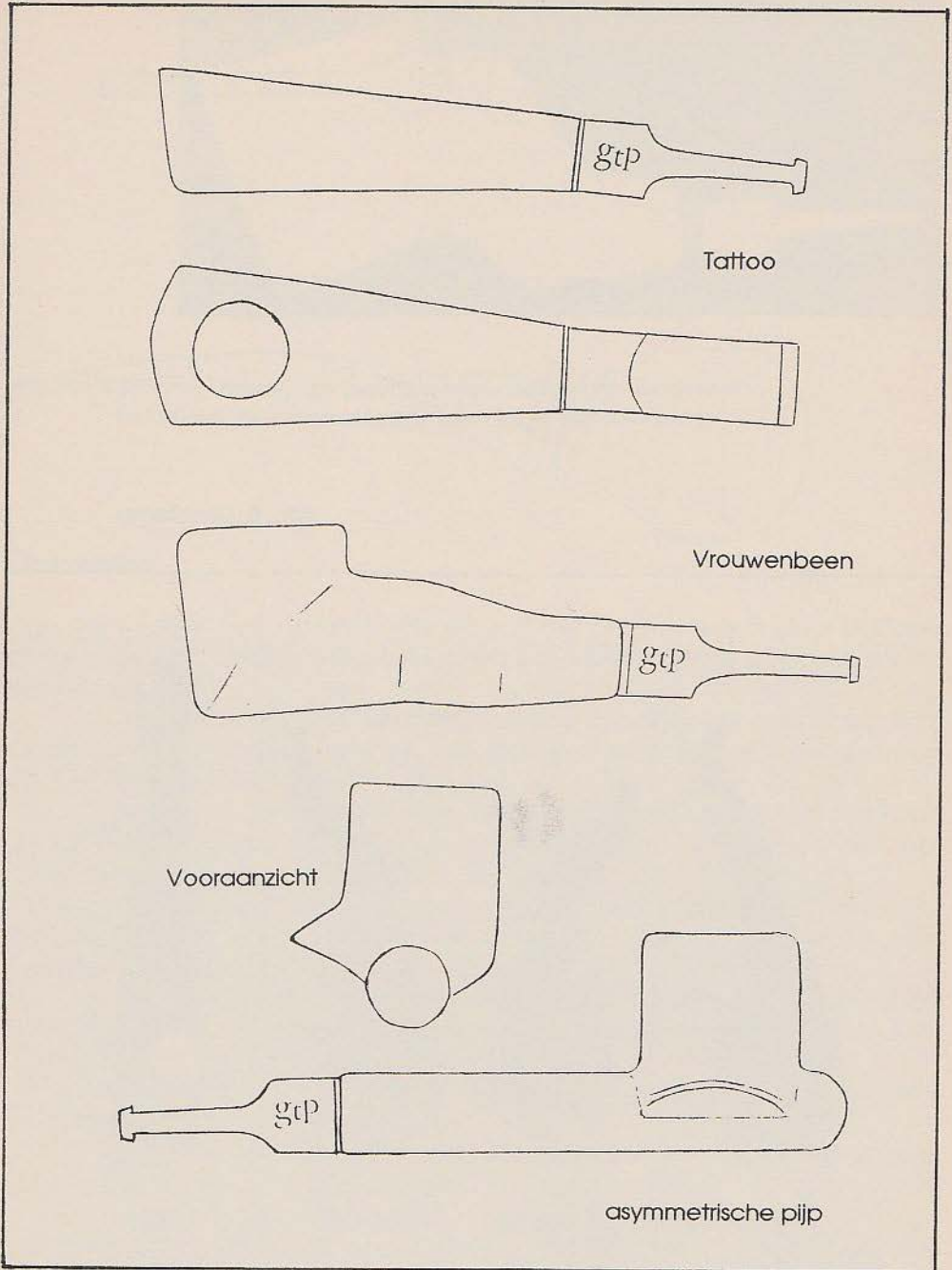
Twee modellen zijn dan ook gedeponeerd bij het Benelux bureau voor Tekeningen en Modellen. Dit zijn de pijp *Cubes*, die oorspronkelijk voor het Douwe Egberts-merk *Cubes*-tabak (dat nooit op de markt is gekomen) is ontwikkeld, onder nummer 19636-00 (afb. 9) en het model *Vrouwenbeen*, dat onder nummer 662777-00 gedeponeerd is (afb. 5).

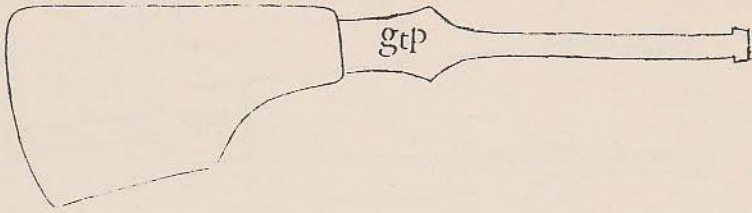
Afb. 3: Cubes en Dunhill

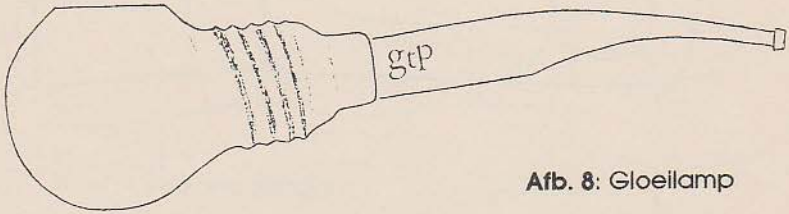
Afb. 4: Vier zeskantige modellen

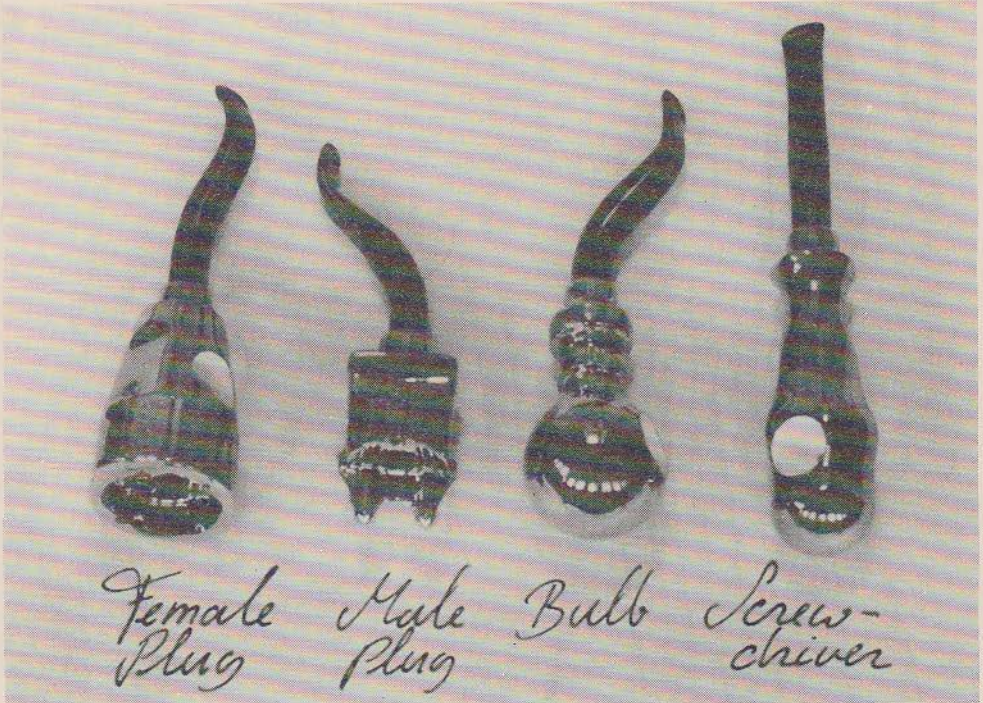
Afb. 5: Tattoo, Vrouwenbeen en asymmetrische pijp

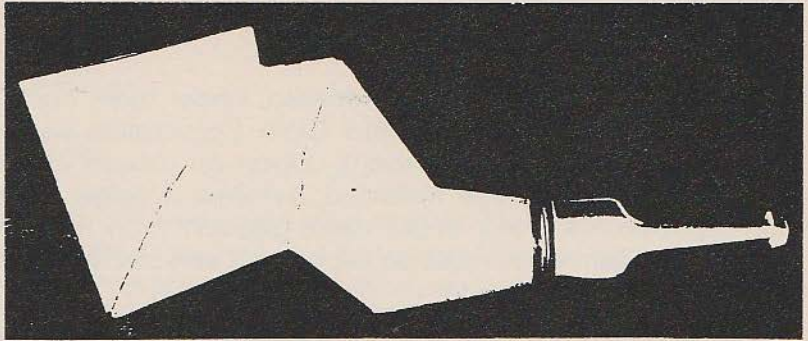
Afb. 6: Deze pijp is op de juiste manier afgebeeld.

Afb. 8: Gloeilamp

Afb. 7: Contrastekker, stekker, gloeilamp en schroevendraaier

Afb. 9: Kartonnen model dat gebruikt is om de pijp te deponeren bij het Benelux-bureau voor Tekeningen en Modellen

De kwaliteit

Aan de kwaliteit van de produktie en van het produkt wordt door Adriaan de uiterste zorg besteed. Daartoe is de produktie van de gegoten pijpen verder verbeterd:

- Alle pijpen worden volgens dezelfde specificaties geproduceerd. Daardoor is het mogelijk verschillende modellen door elkaar te produceren en elke steel voor elk model te gebruiken.

- Door een constante binnendiameter van de kop aan de zijde van de steel zijn er geen montageproblemen. Dit wordt bereikt door het gebruik van een vast model trechtertje van metaal.

- Het gaatje in de ketel naar de holle ruimte tussen de twee wanden van de pijp wordt bij het gieten automatisch aangebracht door een ijzeren pinnetje in de stop.

- De klei en het glazuur zijn zo gekozen, dat het verschil in uitzettingscoëfficiënt zo gering is, dat scheuren en schilferen van het glazuur wordt voorkomen.

- De steel wordt van acryl gemaakt en past met een kunststof "kurkje" in de pijp.

- De stelen worden ongepolijst aangekocht en in de GTP-fabriek gepolijst en van de GTP-opdruk voorzien.

Resumerend kan dan ook gerust gesteld worden, dat dit bedrijf door een flink aantal innovaties in produktie, materiaalgebruik, vormgeving en kwaliteitsborging een volstrekt eigentijdse hoogwaardige dubbelwandige pijp heeft ontwikkeld, die de concurrentie aan kan.

De export

De GTP-fabriek heeft veel geëxporteerd, onder meer naar Amerika (o.a. een project met de Consolidated Cigar Corporation waar bij de tabak een GTP-pijp besteld kon worden), Japan en Taiwan, en binnen Europa naar Denemarken, Spanje, Duitsland, Zwitserland, België en Oostenrijk. Voor de toekomst wordt onder meer gedacht aan het ontwikkelen van pijpen met doorrookerplaatjes en pijpen met een delftsblauwe transfer print voor de Amerikaanse markt.

In het kader van verbreding van het fabrieksassortiment wordt thans gewerkt aan de ontwikkeling van een keramische fluit.

EEN LEEUWARDER PIJPENMAKER OP PIJPESTEEL

door Lodewijk van Duuren

Tot nu toe konden slechts twee hielerken aan Leeuwarder pijpenmakers worden toegeschreven (Carmiggelt, 1988). Met de vondst van een pijpesteel in Sneek met het opschrift :S. DYKSTRA / :S(D)YKSTRA kan er nu een steel met de naam van een Leeuwarder pijpenmaker aan toegevoegd worden. De steel is gevonden tezamen met enkele andere stelen en pijpekoppen in een bouwput aan de Geeuwkade in Sneek tegenover de Waterpoort.

Simon Dijkstra (ook wel Dyxtra) is de laatste telg van een pijpenmakersgeslacht in Leeuwarden, zoon van Benjamin Dijkstra, die in 1749 als "piepmakersgesel" genoemd wordt, Bijna twintig jaar later in 1767 verkoopt Simon zijn pijpenbakkerij in de Schuitemakerssteeg aan meester pijpenbakker Hendrik Riedhorst en diens vrouw Anna Duvet (Carmiggelt, 1988). Mogelijk is hij eerst als pijpenmakersknecht begonnen (de aanduiding "gesel" kan daarop wijzen) om zich later als zelfstandig pijpenmaker te vestigen. Uit deze tijd stamt ongetwijfeld de pijpesteel met zijn naam. De vondst uit Sneek laat ook zien, dat hij niet alleen de lokale markt (Leeuwarden) maar ook de regionale markt van pijpen voorzag.

Referentie

A. Carmiggelt, 1988. De geschiedenis van de Leeuwarder tabakspijpmakers, een historisch-archeologische geschiedenis. PKN. Leiden.

